

ἐν τῷ μέσῳ στιβάς θάμνων, οἵτινες ἦσαν τόσον κάθυγροι, ὥστε ἀδύνατον ἦτο νὰ φωτίσωσιν ἐπαρκῶς. Παρέκει ἐπὶ δέρματος ταράνδου ἔκειτο γραῖα ἡ ἀσθενής. Ἦσαν οἰδαλέα τὰ μέλη της, κόκκινοι οἱ ὀφθαλμοὶ της καὶ αἱ παρειαὶ της κάτερτυτιδωμέναι, ἐνόσει δὲ νόσον ἐνδημικὴν ἐν Ἰσλανδίᾳ καὶ Λαπωνίᾳ καὶ προσερχομένην ἐκ τοῦ ψυχροῦ κλίματος καὶ τῆς κακῆς τροφῆς. Οἱ ἰατροὶ ὀνομάζουσι τὴν νόσον ταύτην *ελεφαντίασιν*, διότι ἐξοιδαίνεται καὶ σκληρύνεται τὸ δέρμα ὡς δέρμα ἐλεφαντος.

Ὁ ἰατρὸς ἐπλησίασε πρὸς τὴν νοσοῦσαν, τὴν ἠρώτησε περὶ τῆς καταστάσεώς της καὶ διώρισεν εἰς αὐτὴν φάρμακον, ὅπερ εἶχεν ὁ ἴδιος παρασκευάσει. Ἡ γραῖα τὸν εὐχαρίστησεν ἀφείσα βαθὺν στεναγμόν.

Ἡ Καρίνα εἶχε καθίσει χαμαὶ πλησίον εἰς τὴν νεαρὰν μητέρα καὶ ἐμειδία εἰς τὸ τέκνον της. Εἰς τὸ πρόσωπόν της ἦτο τότε ἐξωγραφισμένη ἀπερίγραπτος χάρις καὶ γλυκύτης. Ἡ νέα παρθένος ἀκουσα προησθάνετο τὰς συγκινήσεις τῆς μητρικῆς ἀγάπης.

Ὁ Μαρσέλ δὲν ἠδύνατο ν' ἀποσπάσῃ ἀπ' αὐτῆς τοὺς ὀφθαλμούς του. Εἰς τὸ ἐλεεινὸν ἐκεῖνο οἶκημα, ἐν τῷ μέσῳ νεφέλης καπνοῦ τῷ ἐφαίνετο ὡς νὰ ἔβλεπε εὐεργετικὴν τινα μοῖραν, ἐξ ἐκείνων, τὰς ὁποίας περιγράφουσιν εἰς τὰ μικρὰ παιδία, ἡ οὐράνιον τινα ἄγγελον. Τὴν ἔβλεπε μετὰ μακαριότητος, ἣν οὐδέποτε ἄλλοτε εἶχεν αἰσθανθῇ ἐνώπιον γυναικὸς.

— Ἀκκα, ἀνέκραξεν αἰφνης ἡ ἀσθενής μετὰ κόπου στεφομένη ἐπὶ τῆς κλίνης της, κρυόνω, βάλε ξύλα εἰς τὴν φωτιάν.

— Πρέπει νὰ ὑπακούσω, εἶπεν ἡ νεαρὰ μήτηρ σιγὰ πρὸς τὸν ἰατρὸν, ἄλλως παραπονεῖται εἰς τὸν υἱὸν της καὶ ἐκεῖνος μὲ κακομεταχειρίζεται.

Καὶ ταῦτα εἰποῦσα ἀφῆκε τὸ τέκνον της εἰς τὰ γόνατα τῆς Καρίνας καὶ ἐξῆλθεν ἵνα φέρῃ θάμνους.

— Εἶνε λοιπὸν ἄδικος καὶ σκληρὸς ὁ σύζυγός της; ἠρώτησεν ὁ Μαρσέλ τὸν ἰατρὸν, ὅστις τῷ εἶχεν ἐξηγήσει τὴν παρατήρησιν τῆς Ἀκκας.

— Ὅχι, ἀπήντησεν ὁ ἰατρὸς, ἀπ' ἐναντίας εἶνε πράου χαρακτῆρος ὡς οἱ πλείστοι τῶν Λαπώνων, ἀλλ' ὡς ἐκεῖνοι εἶνε φιλοχρήματος. Ἄλλοτε οἱ Λάπωνες ἐπίστευον, ὅπως καὶ οἱ Σλαῦοι τῆς Πομερανίας, ὅτι μετὰ θάνατον ἐξηκολογούουν εἰς τὸν ἄλλον κόσμον τὸν βίον, ὃν εἶχον τελειώσει εἰς τὸν παρόντα. Διὰ νὰ δύνανται λοιπὸν εὐχερῶς νὰ κάμωσι τὸ ταξείδιον τῶν ὑποχονίων χωρὼν ἔθαιπτον πλησίον των ἴσκαν, καπνὸν, οἶνόπνευμα καὶ ὅσα σκουδα τῆς Δανίας ἢ τῆς Σουηδίας ἠδύναντο νὰ πορισθῶσι. Ἄν καὶ ὁ Χριστιανισμὸς διεσκέδασε τὰς προλήψεις ταύτας τῆς εἰδωλολατρείας, ὑπάρχουσιν ἀκόμη Λάπωνες μένοντες πιστοὶ εἰς τὴν παλαιὰν ταύτην παράδοσιν. Ὁ Σβένδσων εἶνε πεπεισμένος ὅτι ἡ

μήτηρ του ἔχει κεκρυμμένους θησαυροὺς καὶ προσπαθεῖ νὰ τὴν πείσῃ νὰ τῷ ὑποδείξῃ τοὺς θησαυροὺς τούτους. Διὰ τοῦτο δεικνύει τόσῃ ἀφοσίωσιν πρὸς αὐτὴν καὶ ἀναγκάζει πρὸς τοῦτο καὶ τὴν γυναῖκά του. Πρέπει δὲ νὰ προσθέσω ὅτι ὁ ἔρωσ εἶνε πράγμα παντάπασιν ἄγνωστον εἰς τὸν ὅλως ὑλικὸν βίον τῶν Λαπώνων, οὐδὲ λέξιν ἔχουσι πρὸς ἔκφρασιν τοῦ αἰσθήματος τούτου, ἀλλὰ τὸ ἐκφράζουσι διὰ χυδασιότητος ὅρου, ὃν ἀδυνατῶ νὰ μεταφράσω. Καὶ εἰς τὴν ἀσύστατον ταύτην καὶ βάρβαρον κοινωνίαν, ὅπως συχινὰ εἰς τὰς πόλεις μας, τὸ χρῆμα κάμνει τὰ συναισθήματα!

Ὅταν λοιπὸν ὁ Λάπων ἀποφασίζῃ νὰ νυμφευθῇ προσπαθεῖ ν' ἀνέρῃ ὅχι τὴν ὠραιότεραν ἢ ἀγαθότεραν νέαν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν νὰ κληρονομήσῃ πλείοτερους ταράνδους ἢ πλείότερα σκεύη. Ἀμα τὴν εὕρῃ, πορεύεται εἰς τὴν οἰκίαν της μεθ' ἐνὸς ἐκ τῶν φίλων του. Ὁ φίλος εἰσέρχεται, ὁ δὲ γαμβρὸς μένει εἰς τὴν θύραν. Τότε ἀναγγέλλει ὁ φίλος εἰς τοὺς γονεῖς τῆς νέας τὸν σκοπὸν τῆς ἐπισκέψεώς του καὶ προσφέρει εἰς αὐτοὺς ποτήριον οἶνοπνεύματος. Ἄν ἐκεῖνοι τὸ δεχθῶσι, θεωρεῖται τοῦτο ὡς πρῶτον σύμβολον τῶν ἀρραβώνων καὶ προσκαλεῖται ὁ νέος νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν οἰκίαν. Ἀφ' οὗ εἰσέλθῃ προσφέρει εἰς μὲν τὴν νύμφην δερμάτινον θυλάκιον καὶ χρυσωμένον ἀργυροῦν δακτύλιον, εἰς δὲ τοὺς γονεῖς της νέαν ἐνδυμασίαν. Ἄν τυχὸν βραδύτερον διαλυθῶσιν οἱ ἀρραβῶνες, οἱ γονεῖς ὀφείλουσι νὰ τῷ ἐπιστρέψωσι τὰ δῶρά του καὶ νὰ τῷ πληρώσωσι τὸ ποτήριον τοῦ οἶνοπνεύματος, τὸ ὁποῖον ἔπιον. Ἄλλως, ἔρχεται ὁ μνηστὴρ ἐπὶ τινὰς μῆνας πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς μνηστῆς του, φέρων ἐκάστοτε πρὸς αὐτὴν καπνὸν καὶ οἶνόπνευμα καὶ συνδιαλέγεται μετ' αὐτῆς περὶ τῆς μελλούσης εὐτυχίας του. Ὁ γάμος τελεῖται διὰ μεγάλου συμποσίου, ἐν ᾧ καταναλίσκονται πολλὰ ἄγγεα λίπους καὶ πλείστον οἶνόπνευμα. Ἐπὶ ἐν ἔτος ὁ γαμβρὸς διαμένει παρὰ τῷ πενθερῷ, ὡς ὁ Ἰακώβ παρὰ τῷ Λάβαν, βόσκων τοὺς ταράνδους του, ἀφ' οὗ δὲ παρέλθῃ τὸ ἔτος λαμβάνει ταράνδους τινὰς καὶ ἀπέρχεται μετὰ τῆς Ῥαχήλ του. . . Ἄλλ' ἀκούω τοὺς κύνας ὕλακτοῦντας ἐπ' ἀνέρχεται, φαίνεται, τὸ ποιμνιον ἐκ τῆς βοσκῆς. Δὲν εἴσθε περίεργος νὰ τὸ ἰδῆτε;

— Μάλιστα, ἀπήντησεν ὁ Μαρσέλ, ἔχω δὲ καὶ ἀνάγκην ν' ἀναπνεύσω καθαρὸν ἀέρα, διότι μ' ἐπνιξεν ὁ καπνός. Καὶ σεῖς, εἶπε στραφεὶς πρὸς τὴν Καρίναν, δὲν θέλετε νὰ ἐξέλθῃτε, δὲν σᾶς ἐνοχλεῖ ὁ καπνός;

— Εἶμαι συνετισμένη, ἀπήντησεν ἡσύχως ἡ Καρίνα, ἄλλως τε δὲ πρέπει νὰ μείνω ἐδῶ νὰ ἐπιτηρῶ τὸ παιδίον, διότι ἡ μήτηρ του θὰ ἀμέλῃ τοὺς ταράνδους.

Καὶ ἐξῆλθεν ὁ Μαρσέλ ἄκων, ἀκολουθῶν τὸν ἰατρὸν, ὅστις τὸν προσεκάλει.

περὶ αὐτὰ βάραθρα, οὐχὶ ὁμῶς καὶ ἀπρόσιτα· διὸ μὴ δίστασον ν' ἀναβῇς, εἴ ποτε ἐπισκεφθῇς τὰ μέρη ἐκεῖνα. Καὶ ναὶ μὲν ὁ κόπος πολὺς καὶ πλειοτέρα ἡ ζῆλος, ἀλλὰ ἡ θέα τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου καὶ θελκτικωτάτου τῶν πανοραμάτων θέλει σὲ ἀποζημιώσει, καθόσον ὑπὸ μὲν τοὺς πόδας σου κεῖνται ἡ κοιλάς τῆς Λακεδαιμόνος, ἡ εὐφορος πεδιάς καὶ ὁ μελαγχολικὸς κόλπος τῆς Μεσσηνίας, περαιτέρω δὲ αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου διαποικιλλοῦσαι ὡς ἀστέρες χρυσοῖ τὴν γλαυκὴν θάλασσαν, ἀπέναντί σου τὰ χλοερὰ ὀροπέδια τῆς Ἀρκαδίας, ἡ τε ἀνώμαλος καὶ ὀρεινὴ Πελοπόννησος καὶ ἐπὶ τέλους μικρὸν μέρος τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, ὅπισθεν τοῦ ὁποίου ἡ χιὼν τοῦ Παρνασσοῦ συμμείγνυται μετὰ τῶν πορφυρῶν ἀτμῶν τῆς ἀτμοσφαίρας. Τοιοῦτο δὲ τὸ θέαμα, ὥστε καὶ εἰς τὴν ἀσθενεστάτην μνήμην ἐγχαράττεται βαθύς. Καὶ οἱ μὲν γεωγράφοι ὀνομάζουσι τὸ ὄρος Μανιάκι, ὁ δὲ λαὸς *Τὰ ταμποῦρια τοῦ Παπαφλέσσα*, ἐκ τοῦ ὀνόματος δολιχῆς τοῦ ἀνδρὸς, ὅς τις ἐπὶ τοῦ ὑπὲρ ἀνεξάρτησις ἀγῶνος ἔπεσεν ἐπὶ τῆς ὑψηλῆς ἐκείνης κορυφῆς μαχόμενος πρὸς τοὺς Τούρκους. Καὶ σήμερον ἔτι, ἀνακαλύπτων ὁ περιηγητὴς τὰ ὑπὸ τοὺς θάμνους ὄστα, διστάζει νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἄνθρωπος συνέλαβε τὴν παράτολμον ἰδέαν νὰ προσελκύσῃ διὰ τῆς βίας εἰς τοσοῦτον ὕψος τὸν ἔχθρὸν καὶ νὰ συγκροτήσῃ μάχην ἐντὸς τοιαύτης φωλεᾶς.

Ἀνῆκε δὲ ὁ τολμητὴς οὗτος εἰς τὴν πολυάριθμον φάλαγγα τῶν δευτερευόντων ἡρώων, περὶ ὧν μόλις ὁμιλεῖ ἡ ἱστορία, ἀλλὰ τῶν ὁποίων τὴν μνήμην σώζει ἐν μόνον ἄσμα, αὐτοσχεδίασθὲν τὴν ἐσπέραν τῆς μάχης ὑπὸ τινος τῶν συντρόφων τοῦ φονευθέντος. Πολλάκις μάλιστα οὐδὲ εἰδήσεις ἀξιόπιστοι ὑπάρχουσιν, ἱκαναὶ νὰ διευκολύνωσι τὰς περὶ τῶν περιέργων καὶ ἐξαιρέτως λαοφιλήτων τούτων ἀνδρείων μελέτας. Εἰ δὲ ποτε ἀποπειραθῇ τις νὰ γράψῃ περὶ αὐτῶν ἀναγκάζεται, ὅπως ἐννοήσῃ ἀκριβέστερον τὴν κατὰστασιν τῶν ἡθῶν καὶ τῶν πνευμάτων τοῦ χρόνου καθ' ὃν ἤκμασαν, νὰ καταφύγῃ εἰς βιβλίου καὶ εἰς ἀφελῆ χρονικά. Οὕτω πως ἐπράξαμεν καὶ ἡμεῖς ἐπιχειρήσαντες νὰ διηγηθῶμεν ἐν ὀλίγοις τὰ κατὰ τὸν Ἀρχιμανδρίτην Δικαῖον τὸν ἐπονομαζόμενον Παπαφλέσαν· ἐξελέξαμεν δὲ τοῦτον μεταξὺ πολλῶν ἄλλων, διότι καὶ οἱ ἱστορικοὶ περὶ αὐτοῦ ὁμιλοῦσιν ἐκτενέστερον.

Ὁ Δικαῖος ἐγεννήθη ἐν ἔτει 1788 ἐν Πολιανῇ, χωρίῳ τῆς ἐπαρχίας Μεγαλοπόλεως, κειμένῳ κατὰ τὸν Ταῦγετον, ὅπου ἡ ἀρχαιοτάτη αὐτοῦ οἰκογένεια ἐξεῖχε δι' ἐπιβροχῆς, τὴν ὁποίαν οὐτε οἱ Τούρκοι ἔσχυσαν νὰ κλονήσωσι. Καὶ τὴν μὲν πρώτην τοῦ νέου ἀγωγὴν ἀνέλαβεν τις καλόγηρος, διδάξας αὐτὸν ἐντὸς ὀλίγου ὅ,τι ἐγίνωσκεν, ἥτοι σχεδὸν μηδέν. Ἀφ' οὗ δὲ μετὰ ταῦτα ἐμαθήτευσεν εἰς τὸ γνωστὸν σχολεῖον τῆς Δημητσάνης, ἐβιάσθη νὰ εἰσέλθῃ εἰς μοναστήριον καὶ νὰ

χειροτονηθῇ διάκονος. Ἦτο δὲ ὁ νεώτερος τῶν πέντε ἀδελφῶν, οἱ τινες ὑπεσθέρηζον τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἐπιβροχὴν τῆς οἰκογενείας. Ἐναγκαλισθεὶς ἀκουσίως τὸν μοναχικὸν βίον, οὕτε τὰς ὁρμὰς τῆς φλογερᾶς κράσεως αὐτοῦ, οὕτε τὰ βίαια πάθη, οὕτε τὸν ἔρωτα τῆς ἐλευθερίας ἀπέβλαλε. Διὸ ποτὲ μὲν ἤριζε πρὸς τὸν ἡγούμενον, ποτὲ δὲ πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Μονεμβασίας καὶ ἄλλοτε πρὸς τοὺς κρατοῦντας. Καί ποτε ὁ ὀνομαζόμενος Χουσεῖν Ἀγάς, θελήσας ν' ἀρπάσῃ κτήματά τινα τοῦ μοναστηρίου, ὁ Δικαῖος ἀντέστη γενναίως καὶ κατάρθωσε νὰ ματαιώσῃ τὰς ἀξιώσεις τοῦ ἄρπαγος, ὅς τις ἠναγκάσθη μὲν νὰ ἀναβάλλῃ, δὲν παρήτησεν ὁμῶς καὶ τοὺς φιλεκδίκους σκοποὺς αὐτοῦ.

Ἀλλὰ δὲν ἐβράδυνε νὰ παρουσιασθῇ ἀρμοδιωτέρα εὐκαιρία, ὁ γάμος δηλαδὴ ἐνὸς τῶν ἀδελφῶν τοῦ ἡμετέρου ἥρωος. Προσκληθέντος αὐτοῦ ἵνα παρασταθῇ εἰς τὴν τελετὴν, ὁ Χουσεῖν, ὅς τις κατεσκόπευε πᾶσας τὰς κινήσεις τοῦ ἀντιπάλου, δραμὼν μετὰ δυνάμεως περιέζωσε τὴν οἰκίαν εἰς ἣν εἶχεν εἰσέλθει· κατ' εὐτυχίαν ὁμῶς, καθὼς αἱ πλείσται τῶν οἰκιῶν τῶν ὀπλαρχηγῶν οὕτω καὶ αὐτὴ ἦτο μέγας πύργος ὀχυρὸς, ὅμοιος πρὸς τοὺς οἰκοδομηθέντας ὑπὸ τῶν ἐπὶ Βιλλαρδουίνου βαρβάρων. Κατὰ τοὺς θορυβώδεις ἐκεῖνους χρόνους ὅτε πάντα προεμήνουν προσεχῇ καὶ τρομερὰν θύελλαν, οἱ κάτοικοι τῶν πύργων, ἀληθεῖς δεσπόται τῶν πέριξ χωρῶν, ἦσαν διαρκῶς ἑτοιμοὶ πρὸς πόλεμον· ὅθεν καὶ ὁ Χουσεῖν εὗρε τοὺς Δικαίους παρεσκευασμένους καὶ τὸ φρούριον αὐτῶν ἐντελὲς ὡχυρωμένον· ἀλλὰ μὴ θέλων ν' ἀποχωρήσῃ ἀπρακτος συνεκρότησε μάχην. Ὁ δὲ νέος μοναχὸς, ἐννοήσας ὅτι αὐτὸν μόνον κατεδίωκον, ἀπέδρα διὰ τινος παραφυλίδος καὶ ἀναβὰς εἰς βράχον παρακείμενον εἰς τὸν πύργον, ἔκραζεν, ὡς ἄλλος Στέντωρ, τὰ ἐξῆς·

«Χουσεῖν μὴ πυροβολῇς πλέον, μὴ φονεύῃς ἀθώους καὶ μὴ κινδυνεύῃς τὴν ἰδίαν σου ζωὴν· ἰδοὺ ἀναχωρῶ, ἀλλὰ θὰ ἐπιστρέψω μετ' ὀλίγον, καὶ τότε θὰ με ἰδῇς ἢ ἐπίσκοπον ἢ πρωτοκλέφτην.» Καὶ μετὰ τῶν ἀποτόμων σενωπῶν τὰς ὁποίας ἐγίνωσκεν ἑκκαλαὶ ἐγένετο ἄφαντος.

Ἰδὼν δὲ ὅτι ἦτο ἀνάγκη ν' ἀναχωρήσῃ ἐπὶ τινὰ χρόνον, κατέβη εἰς Πάτρας, καὶ ἐμβὰς εἰς ἀλιὰ ἀπῆλθεν εἰς Ζάκυνθον· ἀλλὰ μόλις φθὰς ἤκουσε γινόμενον πολὺν λόγον περὶ συνωμοσίας τεκταινομένης ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐναντίον τοῦ Σουλτάνου καὶ ὑπὲρ ἀπελευθερώσεως τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ἀμέσως ἀνεχώρησεν εἰς τὴν μητρόπολιν τῆς Τουρκίας ὅπως ἀνιχνεύσῃ τὸ μυστήριον, διότι ἡ φιλοπατρία καὶ ἡ ἀδάμαστος δραστηριότης αὐτοῦ προεμάντευον τὴν ἐπανάστασιν. Ἐπέβη δὲ εἰς πλοῖον πολεμικὸν φέρων συστατικὴν ἐπιστολὴν τοῦ ἐπισκόπου Ζακύνθου, μὴ ἀγνοοῦντος τὸν μέχρι τοῦδε τρικυμιώδη βίον τοῦ τολμητοῦ Δικαίου.

ρακολουθήσωσι τὴν κοινὴν δρμὴν, καταφρονούν-
τες τὴν φρόνησιν τὴν κρατοῦσαν ἔτι αὐτοὺς ὑπὸ
τὸν ζυγόν. Διὸ μόλις ἐλθὼν προσεῖλκυσε τὰ πλήθη
μακρὰν τῶν χωρίων, μεταξὺ τῶν δρώων, καὶ ἤρ-
χισε κηρύττων πόλεμον ὑπὲρ πίστεως καὶ πα-
τρίδος. Μετέβαινε δὲ διὰ τοῦτο ἀπὸ Πατρῶν εἰς
Αἴγιον, ἀπὸ Αἰγίου εἰς Κόρινθον καὶ ἀπὸ Κορίν-
θου εἰς Ἄργος. Οἱ βιογράφοι τοῦ τολμητοῦ τοῦ-
του παριστῶσιν αὐτὸν ἔχοντα τὰ προτερήματα
τῶν μεγάλων δημεγεργῶν, ἥτοι ὑψηλὸν καὶ εὐ-
γενὲς τὸ ἀνάστημα, ἐμφαντικὸν τὸ ἀνδρικὸν κάλ-
λος, ἐλκυστικὸν τὸν λόγον καὶ ἀκατάσχετον τὴν
ἀνδρίαν. Γενικὴ θέρμη ἐκυρίευσεν πάντας ὅπου καὶ
ἂν μετέβαινε. Ἡ δὲ φαντασία τῶν ἀνθρώπων, ἡ
ἀγαπῶσα τὰ ὑπερφυῆ, ἀπέδιδε μυστηριώδη κα-
ταγωγὴν εἰς τὸν ἀπόστολον αὐτὸν τῆς ἐλευθερίας.
Ἄλλ' ἐπὶ τέλους οἱ προὔχοντες συνεταράχθησαν·
διότι, ἐπεπόθουν μὲν καὶ αὐτοὶ ὅπως καὶ ὁ λαὸς
τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος, ἀνελογίζοντο
ὅμως τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα ὅσα θὰ παρέσυρε
κατόπιν αὐτῆς ἄωρος ἐπανάστασις. Ἀνεπόλουν
τὴν ἀποτυχίαν τῆς περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόν-
τος αἰῶνος ἐπαναστάσεως, τὴν αἰφνιδίαν ἐγκα-
τάλειψιν τοῦ ὑπὸ τῶν Ῥώων ὑποκινηθέντος
ἀγῶνος καὶ μάλιστα τὰς ἀπανθρώπους ἀντεκδι-
κῆσεις, αἵτινες ἐπότισαν δι' αἵματος τὴν Πελο-
πόννησον. Συνελθόντες λοιπὸν εἰς μοναστήριον
περὶ τὰς Καλάμας προσεκάλεσαν καὶ τὸν Δικαῖον·
ἡ συνέλευσις δὲ αὕτη ὑπῆρξεν ἡ πρώτη καθ' ἣν
ἐγένετο λόγος περὶ τῆς τύχης τῆς Ἑλλάδος. Οἱ
προὔχοντες ἐπέπληξαν σφοδρῶς τὸν Δικαῖον ὡς
προκαλοῦντα ἀδικαιολογήτους ἐλπίδας καὶ ἐμ-
πνέοντα πόθους πλήρεις κινδύνων, ἀλλὰ καὶ πό-
λεμον κηρύττοντα πρὶν ἢ ἀκούσῃ τὴν γνώμην
τῶν πρώτων τοῦ ἔθνους. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Πα-
τρῶν Γερμανὸς, αὐτὸς ἐκεῖνος ὅς τις, παρασυρό-
μενος ὑπὸ τῶν ὁρμῶν τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινή-
ματος, ἠυλόγησε μετὰ τινὰς μῆνας τὸ κίνημα,
ὠνόμασεν αὐτὸν διεφθαρμένον καὶ ἀπατεῶνα.
Ὁ τολμηρὸς ὅμως Ἀρχιμανδρίτης δὲν ἐταράχθη·
ἀλλ' ἀγχίνους ὡς συνήθως ἀπήντησεν ἐν ἀκαρεῖ·
«Πάταξον μὲν, ἄκουσον δέ. Μὴ λησμονῆς ὅτι εἴ-
μεθα ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ ὅτι
πρέπει νὰ μιμηθῶμεν ἐκεῖνον τοῦ ὁποίου με ἀ-
ναγκάζεις νὰ ἐπαναλάβω τὰ λόγια.» Μετὰ ταῦτα
ἐπέδειξε τὰ πληρεξούσια αὐτοῦ ἐνώπιον τῆς συνε-
λεύσεως, τὴν ὁποίαν εἶχε καταθέλξει ἡ γενναία
ἀπάντησις. Τότε οἱ προὔχοντες ἠρώτησαν αὐτὸν
ὁποῖον ἦτο τὸ σχέδιον τῆς ἐπαναστάσεως, ὁ-
ποίους πόρους εἶχε, τίς ἦτο ἡ γνώμη τῶν εἰς τὰ
ξένα πεπαιδευμένων Ἑλλήνων καὶ ὁποῖαι αἱ
προαιρέσεις τῆς Εὐρώπης πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Καὶ
ἐκεῖνος, ἐνδίδων εἰς τὴν φυσικὴν αὐτοῦ ὁρμὴν, ἀ-
πήντησεν εἰς τὰς συνετάς ταύτας ἐρωτήσεις δι'
ὑποσχέσειςαν τοσοῦτον ὑπερβολικῶν, ὥστε οἱ προε-
στῶτες, οἵτινες εἶχον δελεασθῇ κατ' ἀρχάς, συνέ-
λαβον ἐκ νέου τὰς αὐτὰς ὑποψίας. Καὶ διὰ

τοῦτο, ἐξερχόμενον τῆς συνελεύσεως ἀπέστειλαν
καλῶς φρουρούμενον εἰς Μέγα Σπήλαιον τὸν με-
γαλοβόρημον ἀρχιμανδρίτην.

Τὸ μοναστήριον τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου κεῖται
περὶ τὴν μίαν ἡμέραν μακρὰν τοῦ κόλπου τῆς
Κορίνθου εἰς τὰ βάθη τῶν στενῶν τοῦ ὅρους Κυλ-
λήνης. Καὶ τὰ μὲν παρακείμενα εἰς τὸν κόλπον
δασώδη ὄρη γυμνοῦνται, καθόσον μακρύνονται
ἀπὸ τῆς θαλάσσης· ἀνάγκη δὲ μετὰ ὠρῶν τινῶν
ὁδοιπορίαν νὰ εἰσέλθῃ ὁ ὁδοιπόρος εἰς στενὸν
βαθμηδὸν συστελλόμενον· ἡ ἀπόκρημνος ἀτρα-
πὸς στρέφεται ἐλικοειδῶς νῦν μὲν ἄνωθεν χει-
μάρρου, νῦν δὲ ἐξ ἴσου πρὸς αὐτὸν μεταξὺ
δύο μελανῶν καὶ ὑγρῶν βράχων σχηματίζον-
των στενωπὸν, ἀπρόσιτον πρὸς τὸν ἥλιον. Εἰς
ἄκρον δὲ μελαγχολικὴ ἡ θέα τῶν τόπων τού-
των· νομίζεις ὅτι μεταξὺ τῶν μυρίων περι-
στροφῶν τῆς μονοτόνου ταύτης ὁδοῦ πλανᾶσαι
ὡς ἐκ μαγείας, ὅτε ὅρος ὑψηλὸν ἐπτακοσίους ἢ
ὀκτακοσίους πόδας ἀνυψοῦται αἰφνης ἐνώπιόν σου
καὶ κλείει ἀπροσδοκῆτως τὴν σκοτεινὴν δίοδον.
Καὶ κατὰ μὲν τοὺς πρόποδας αὐτοῦ ἐπικρατεῖ νύξ
βαθεῖα, ἡ δὲ κορυφή καταφλέγεται ἔτι ὑπὸ τῶν
ἀκτίνων τοῦ δύοντος ἡλίου. Ἦχος κώδωνος βομ-
βεῖ· φωναὶ ὑπὸ ῥῖνοι ἀπαντῶσιν εἰς αὐτὸν, κρό-
τος βημάτων, βοή συγκεχυμένη ἐξεγείρουσι τὴν
ἡχὴ καὶ ὁ ὁδοιπόρος δὲν δύναται νὰ ἐννοήσῃ πό-
θεν ὁ αἰφνιδίος οὗτος κρότος. Ἀνυψοῖ τὴν κεφα-
λήν καὶ παρατηρεῖ τριακοσίους πόδας ὑπὲρ αὐτήν.
Εἰς τὸ ἥμισυ περίπου τοῦ ὕψους τοῦ ἀποκλείοντος
τὴν ὁδὸν βράχου, ἐκεῖ ἄνω γίνεται ὅλος οὗτος ὁ
θόρυβος· ἐκεῖ ἄνω κεῖται τὸ μοναστήριον τοῦ Με-
γάλου Σπηλαίου ὅπου οἱ καλόγηροι, βλέποντες
τὸν ξένον, ἐτοιμάζονται νὰ ὑποδεχθῶσιν αὐτόν.
Μετ' ὀλίγον ἔρχεται τις τῶν μοναχῶν εἰς συνάν-
τησίν σου, σὲ εἰσάγει εἰς σενὸν ὑπόγειον, τὸ μόνον
συγκοινωνιὸν πρὸς τὸ ἑσωτερικὸν τῆς μονῆς, καὶ
σὲ ὀδηγεῖ, κρατῶν κηρὶν ἀνημμένον, διὰ πολλῶν
καὶ εὐρυχωρῶν φυσικῶν θαλάμῶν ἄλλεπαλλήλως
κειμένων καὶ συγκοινωνούντων δι' εὐρέων κλιμά-
κων. Ἐνεκα δὲ τοῦ σκότους δὲν αἰσθάνεσαι σκο-
τιδινίαν διαρκούσης τῆς παραδόξου αὐτῆς ἀναβά-
σεως. Ἐπὶ τέλους φθάνεις εἰς τὰς ἀνωτέρας ὀροφάς
ὅπου εὐρίσκονται τὰ τριακόσια κελλία ἢ δωμάτια,
τὰ παρεκκλησία καὶ αἱ διάφοροι αἵθουσαι τοῦ
μοναστηρίου. Πάντα δὲ ταῦτα εἰσὶν ἐσκαμμένα
ἐντὸς τοῦ βράχου καὶ συγκοινωνοῦσι διὰ ζυλίνων
στοῶν προσηρηθέντων ἐξωτερικῶς εἰς τὰς πλευ-
ρὰς τοῦ καθετοῦ τοίχου. Διὰ τοῦ λεπτοῦ σани-
δώματος βλέπεις ὅτι βαδίζεις ἐπὶ ἀβύσσου τρια-
κοσίων ποδῶν καὶ φαίνεται σοι ὅτι μία μόνη πνοὴ
ἀνέμου ἐπὶ τοῦ ἑναερίου ἐκείνου ἐδάφους ἀρκεῖ
ν' ἀναρπάσῃ αὐτὸ ὡς ξηρὸν φύλλον.

Τὸ μοναστήριον τοῦτο, τὸ σημαντικώτερον
πάντων τῶν ἐν Ἑλλάδι, ὠκοδομήθη τὸν ὄγδοον
αἰῶνα τῇ ἐπινεύσει ἁγίας γυναικὸς ἐξ αὐτοκρα-
τορικοῦ αἵματος, τῆς Εὐδοξίας, ὀδηγηθείσης ἐκεῖ

ἤρκεσε νὰ ἐξάψῃ τὸ πῦρ, οὗ τινος τὰ σπέρματα εἶχεν ἀφήσει ὅπισθεν αὐτοῦ ὁ Δικαῖος. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐτελέσθη ἡ ἐπανάστασις, καὶ προκήρυξις ἐνθερμος ἀνήγγειλεν εἰς τὸν πεπολιτισμένον κόσμον τὰ δικαιώματα τῶν Ἑλλήνων εἰς ἀνάκτησιν τῆς ἐλευθερίας. Ἡ Εὐρώπῃ ἤκουσε τὴν ἀγγελίαν μετὰ συμπαθείας καὶ μετ' ἐνθουσιασμοῦ τοιοῦτου ὁποῖον ἴσως δὲν θὰ ἡσθάνετο σήμερον. Πρὶν ἢ παρέλθῃ ἡ ἐβδομάς ἡ καθέδρα τῆς Μεσσηνίας, αἱ Καλάμαι, ἐκυριεύθη ὑπὸ τοῦ Πέτρου Μαυρομιχάλη. Κατὰ παράδοξον δὲ σύμπτωσιν ἡ ἡμέρα τοῦ πρώτου τούτου θριάμβου, ἦτο αὐτὴ ἐκείνη τὴν ὁποίαν ἡ Ἑταιρία εἶχεν ὁρίσει πρὸ πολλοῦ εἰς ἀνακήρυξιν τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἐκτοτε, οὐδεὶς πλέον διανοήθη νὰ μεταχειρισθῇ τὸν Ἀρχιμανδρίτην ὡς ἄνθρωπον ἐπικίνδυνον καὶ διεσθαρμένον· ἀλλὰ, καὶ οἱ αὐστηρότερον πολιτευθέντες πρὸς αὐτὸν, ἀνεγνώρισαν ὅτι εἶχε δίκαιον, ὅτι ὁ Θεὸς ἐβοήθησε τὴν τόλμην αὐτοῦ καὶ ὅτι, ἄνευ τοῦ ὑπερβολικοῦ θράσους μεθ' οὗ διεκινδύνευσεν τὰ πάντα, ὅπως σῶσῃ τὰ πάντα, ἡ Ἑλλὰς θὰ περιέμενεν ἴσως ἐπὶ πολλὰ ἔτη τὴν ὥραν τῆς ἀπελευθερώσεως.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὁ Ἀρχιμανδρίτης μετεβλήθη εἰς κλέφτην, τηρήσας μόνον τὸ δημοτικὸν αὐτοῦ ἐπώνυμον, τὸ τοῦ Παπαφλέσσα, καὶ τὸ ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτοῦ ἔθος τοῦ φέρειν ὀλόκληρον τὸν πώγωνα, ἐναντίον τῆς ἐξέως τῶν κλεφτῶν ἐχόντων μακρὸν τὸν μύστακα. Περιττὸν δὲ νομίζομεν νὰ παρακολουθήσωμεν αὐτὸν εἰς πάντα τὰ πεδία τῶν μαχῶν εἰς ἃ διεκρίθη διὰ μεγίστης ἀνδρίας. Λέγομεν μόνον ὅτι καὶ πλησίον ἀνδρῶν, οἱοὶ Κολοκοτρώνης, Ὀδυσσεὺς καὶ Νικήτας ὁ Τουρκοφάγος, διέπρεψε.

Ὅτε δὲ ἦ ἐν Ἀστρεὶ συνέλευσις συνῆλθεν ὅπως καταρτίσῃ προσωρινὴν κυβέρνησιν, ἐδόθη καὶ εἰς τὸν Δικαῖον ὑπουργήμα ἐκ τῶν ἀνωτέρων. Ἀλλὰ κατὰ παράδοξον σύμπτωσιν ὠνομάσθη ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν, αὐτὸς ὅς τις ἦτο τόσο ἀνεπιτήδειος περὶ τὰ τῆς διοικήσεως ὅσον ἦτο καὶ περὶ τὰ τοῦ μοναχικοῦ βίου. Ἀλλ' ἡ περίοδος ἐκείνη δὲν ἦτο ἐκ τῶν λαμπροτέρων τοῦ βίου αὐτοῦ, διότι, ἀπαρνηθεὶς τὸ φυσικὸν στοιχεῖον, τὸ τῶν στρατοπέδων, ἐξωλίσθησεν εἰς τὰς ραδιουργίας αἵ τινες διήρουν τότε τοὺς ἀρχηγούς τοῦ ἔθνους καὶ ἐνηγκαλίσθη ἀπερισκέπτως τὴν μερίδα τῶν πολιτικῶν ἐναντίον τῆς τῶν ἀρχαίων αὐτοῦ συντροφῶν, τῶν στρατιωτικῶν. Παρεδόθη μάλιστα εἰς τὰς ἡδονὰς καὶ εἰς τὴν ἀσωτείαν μετὰ τῆς θέρμης ἥτις ἀνέφλεγεν αὐτὸν καὶ κατὰ τὰ λοιπὰ. Ἀμερικανὸς δέ τις φιλέλλην, ὁ Χάου, ὅς τις εἶδεν αὐτὸν μαχόμενον κατὰ τῶν Τούρκων, βεβαίωσεν ὅτι οὐδέποτε ἀπῆντησεν ἑλληνα θαυμαστότερον τοῦ Δικαίου κατὰ τὰς μάχας. Ἐπανεῦρε δὲ αὐτὸν εἰς Ναύπλιον κατοικοῦντα ὥσπερ ἐν παλατίῳ, ἐνδεδυμένον ὡς

πασῶς, ἐξηπλωμένον τρυφηλῶς ἐπὶ μαλακῶν στρωμάτων, καπνίζοντα *narraiden*, ἐνὶ λόγῳ βεβηρωμένον εἰς ἡδονὴν καὶ εἰς τὴν μαλθακότητα ἐκείνην τὴν ὁποίαν οἱ ἐν τῇ Ἀνατολῇ ὀνομάζουσι *kefi*. Διὰ καὶ ἔμεινεν ἐκστατικὸς, ἰδὼν τὴν τοιαύτην ἀλλοίωσιν τοῦ ἥρωος.

Γ'

Ὅκτὼ ἡμέρας μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν ταύτην ὁ φιλέλλην οὗτος, πλανηθεὶς μεταξὺ σκότους βαθείας, ἦλθεν εἰς τὰ στενὰ τοῦ Ταϋγέτου. Ἦτοιμάζετο δὲ, ὡς λέγει, νὰ περιμένῃ τὴν ἡμέραν ἵνα προχωρήσῃ ὅτε εἶδε λάμποντα μεγάλα πυρὰ εἰς ὕψος μέγα, εἰς τὴν κορυφὴν αὐτὴν τοῦ ὄρους περὶ τοὺς πρόποδας τοῦ ὁποῖου εὗρίσκετο. Τότε διευθυνθεὶς πρὸς τὸ φῶς, εὗρέθη μεταξὺ ἐλλήνικῶν προφυλακῶν καὶ ὠδηγήθη πρὸς τὸν ἀρχηγόν. Φαντάσθητε δὲ τὴν ἐκπληξιν αὐτοῦ, ὅτε ἀνεγνώρισε τὸν Δικαῖον, φέροντα τὸ ἀνδρικὸν ἔνδυμα τοῦ ἀρματοῦ, ἔχοντα τὸν ὀφθαλμὸν φλογερὸν καὶ τὴν χειρονομίαν ζωηράν ὡς κατὰ τὴν παραμονὴν μάχης, ἐκμυζῶντα ἐν οἰκειότητι μετὰ τῶν παλληκαρίων τὸ βραχὺ *τσιμπούκιον* τὸ ὁποῖον ἕκαστος κλέφτης φέρει πάντοτε εἰς τὴν ζώνην μεταξὺ *γιαταγαρίου* καὶ πυροβόλου, τοιοῦτον ἐνὶ λόγῳ ὁποῖον εἶχε γνῶρισε κατὰ πρῶτον.

Τί δὲ εἶχε συμβῇ; Πόθεν ἡ νέα αὕτη καὶ αἰφνιδία ἀλλοίωσις; Βεβαίως θὰ συνέβη τι σπουδαϊότατον, ἡ ἐμφάνισις τοῦ Ἰβραὴμ καὶ τῶν Αἰγυπτίων εἰς τὰ παράλια τῆς Μάνης. Ὁ Δικαῖος, τὸ βλέμμα ἔχων ἀληθοῦς στρατηγοῦ, ἐνόησεν εὐθὺς τὸν κίνδυνον ὅστις ἠπείλει τὸν τόπον. Ὅτε κατὰ πρῶτον ἔμαθεν ἐν Ναυπλίῳ τὴν εἰδησιν ταύτην, ἤρπασε τὰ ὅπλα αὐτοῦ καὶ ἐξῆλθε πάραυτα μετὰ τινῶν στρατιωτῶν, ἀφ' ὧν οὐδέποτε ἐχωρίζετο, καὶ δραμὼν ἀκατάσχετος πρὸς τὴν Λακωνίαν ἐστρατολόγησε καθ' ὁδὸν τρεῖς χιλιάδας ἀνδρῶν. Φθάς δὲ εἰς Τρίπολιν ἐξώρμησε τὸν Πετρόμπεην νὰ παρακολουθήσῃ αὐτὸν μεθ' ὅλου τοῦ στρατοῦ. Ὅτε ὅμως ἐφθασεν εἰς τὴν κοιλάδα τῆς Λακεδαίμονος ἐπέισθη ὅτι ἀδύνατον ἦτο ν' ἀντιταχθῇ εἰς ἀνοικτὸν πεδίων πρὸς τὸν πολυάριθμον καὶ καλῶς ἡσκημένον στρατὸν τοῦ Ἰβραὴμ· ἔπρεπεν ὅμως νὰ ἐμποδίσῃ διὰ παντὸς τρόπου τὴν πρόοδον τοῦ ἐχθροῦ, ὅπως δώσῃ καιρὸν εἰς τοὺς Ἑλλήνας στρατηγοὺς νὰ συναρπάξωσι τὰς δυνάμεις αὐτῶν.

Ὁ στρατηγικὸς τοῦ ἀνδρὸς νοῦς ἦλθεν ἀμέσως εἰς βοήθειαν καὶ ἰδοὺ ὁποῖον σχέδιον προσβολῆς συνέλαβεν· ἀπεράσεις νὰ προσβάλῃ τὸν Ἰβραὴμ κατὰ τρόπον καλύπτοντα τὸ ἀνεπαρκὲς τῶν μικρῶν δυνάμεων τῶν Ἑλλήνων, νὰ προσελκύσῃ αὐτὸν εἰς τὰς ἀποτόμους πλευρὰς τοῦ Ταϋγέτου καὶ νὰ ἀναχαιτίσῃ τὴν πρόοδον αὐτοῦ μέχρι τῆς ἀφίξεως τοῦ Πετρόμπεη, ὅτε ἤθελεν εὗρεθῇ μεταξὺ δύο πυρῶν. Καὶ πέμψας πρὸς τὸν

Ὅτε δὲ αἱ πρῶται ἀκτίνες τοῦ ἡλίου ἐχρύσωναν τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων, πᾶς θόρυβος εἶχε παύσει· ὁ μὲν Ἰσραὴμ ἔσπευσε νὰ καταβῇ εἰς τὴν πεδιάδα, σιωπὴ δὲ καὶ ἐρημία ἐπανῆλθον διὰ παντὸς εἰς τὰ ὕψη ἐκεῖνα· μόνον δὲ μικρὰ νέφη πυρίτιδος περιελίσσοντο εἰσέτι ἀργὰ εἰς τὰς χαράδρας, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ διςκεδάσθησαν ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου.

Ὁ ἱστορικὸς Φίνλεϋ, καὶ τοι αὐστηρὸς κριτὴς τοῦ Δικαίου, ὁμολογεῖ ὅτι διὰ τοῦ τοιούτου θανάτου ἐξηγόρασε πάσας τὰς παρεκτροπὰς αὐτοῦ καὶ ὅτι ἡ μάχη ἐκείνη ὑπῆρξεν ἡ θαυμασιωτέρα τῆς ἐκστρατείας. Ὁ δὲ Ἰσραὴμ, ὡς λέγεται, δὲν ἠθέλησε νὰ καταβῇ πρὶν ἢ ἰδῇ τὸν νεκρὸν τοῦ ἡρώος· καὶ εὗρών αὐτὸν διέταξε νὰ γηθῇ ὄρθιος ἐπὶ στελέχους. Ἀφοῦ δὲ παρετήρησε σιωπηλὸς τοὺς χαρακτῆρας αὐτοῦ διαμένοντας ἔτι ἀρρενωποὺς καὶ φοβεροὺς, ἡσπάσθη εὐλαβῶς καὶ τὰς δύο καθημαγμένους παρειὰς τοῦ πεσόντος καὶ ἀνέκραξε· «Ὡ γῆ τῆς Πελοποννήσου! Ἐὰν ἔχῃς καὶ ἄλλα τέκνα ὅμοια πρὸς τοῦτον, οὐδέποτε θά σὲ ἀνακτήσωμεν.»

Ἦτο ἄρα δυνατόν νὰ ἐπιθυμήσῃ ὁ Ἀρχιμανδρίτης ὠραιότερον λόγον ἐπικηδεῖον; Γνωστὸν δὲ ὅτι τὰ πράγματα ἐπεκύρωσαν τὴν προφητείαν τοῦ Αἰγυπτίου.

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ

Περιεργότατον φυσικὸν φαινόμενον παρετηρήθη ἐν τῷ Βορνέω. Εἰς τὰς ἐκβολὰς τῶν ποταμῶν τῆς χώρας ἐκείνης ἀκούεται εἰδός τι ἁρμονίας, συνισταμένης ἐκ σειρᾶς ἤχων, ὅτε μὲν παρατεταμένων, ὅτε δ' ἀνωμάλων καὶ ἄλλοτε διακεκομμένων, οἵτινες φαίνονται ὥσει ἐκπεμπόμενοι ἐκ τοῦ βάθους τοῦ ποταμοῦ. Οἱ πειραθέντες νὰ ἐξηγήσωσι τὸ φαινόμενον ἐπισήμονες δὲν ἠδυνήθησαν νὰ εὗρωσι λόγον ἄλλον πειστικώτερον τοῦ ὑπὸ τῶν ἰθαγενῶν φερομένου. Οὗτοι νομίζουσιν ὅτι οἱ ἤχοι ἐκεῖνοι προέρχονται ἐκ τῆς δυσκολίας τῆς συγκεράσεως τῶν γλυκῶν ὑδάτων τῶν ποταμῶν μετὰ τῶν θαλασσίων· ἔχουσι μάλιστα παρατηρήσει ὅτι ὅσῳ ἐνδότερον εἰσχωρεῖ ἡ θάλασσα εἰς τὴν κοίτην τῶν ποταμῶν, τοσούτῳ μᾶλλον ἐντεταμένη εἶναι ἡ μουσικὴ τῶν ὑδάτων.

Ὁλλανδὸς τις περιηγητὴς παρομοιάζει τὴν μουσικὴν τῶν ποταμῶν πρὸς τὸν ἦχον τῶν χορδῶν βαρυβαρίτου. Εἰκάζει δ' ὅτι τὸ πλοῖον, ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τοῦ ὁποίου συνήθως ἤκουσε τοὺς ἁρμονικοὺς ἐκεῖνους ἤχους, συνετέλει εἰς τὴν ἐπίτασιν αὐτῶν διὰ τῶν δονήσεων τῆς κοιλότητος καὶ τῶν σιδηρῶν πλευρῶν αὐτοῦ.

Ἐν τούτοις δὲν ἐξηγεῖται πάλιν πῶς τὸ ἐν λόγῳ φαινόμενον παράγεται ἀποκλειστικῶς ἐν ταῖς ἐκβολαῖς τῶν ποταμῶν μιᾶς μόνον χώρας,

διότι, ἐκτὸς ἐὰν τὰ ὕδατα τῆς χώρας ἐκείνης διαφέρουσι τῶν ἄλλων (ὅπερ ὑπὸ οὐδεμιᾶς βεβαιούται παρατηρήσεως), καὶ εἰς ἄλλας χώρας καὶ ὑπὸ ἀναλόγους ὄρους συγκεράννυνται γλυκὰ ὕδατα μετὰ θαλασσίων.

Ἐκ τούτου ὁρμώμενοι, εἰκάζουσιν ἕτεροι ὅτι ἡ μουσικὴ ἐκείνη προέρχεται ἐκ τινος εἶδους ἰχθύων, παρὰ τὰς ἀκτὰς τοῦ Βορνέου ἐνδιαιωμένων. Ἀλλὰ ποῖον, δὲν εἰξεύρουσιν. Ἡ εἰκασία ὅμως αὕτη στηρίζεται ἐπὶ γεγονότος, πληρέστατα βεβαιωμένου, τῶν ἤχων δηλονότι, οὓς ἐκπέμπουσι δύο ἢ τρία εἶδη γνωστῶν ἰχθύων, ἰδίως δὲ ἡ *σκιαινίς* (*ombrine*) τῶν ἰταλικῶν παραλίων, ἧς τὴν φωνὴν οἱ ἄλιες λέγουσιν ὅτι ἀκούουσι καὶ εἰς βάθος δεκαπέντε ἢ εἴκοσιν ὀργυίων καὶ οἱ πωγωνίαι, οἵτινες πλέουσι παρὰ τὰ πλοῖα, ἐκπέμποντες ἤχους, οὓς οἱ ἀκούσκαυτες προσομοιάζουσι πρὸς τυμπανισμοὺς ἢ κωδωνισμοὺς.

Ὅπως δὴποτε ὅμως οὐδεμία βεβαία καὶ πειστικὴ ἐξήγησις εὑρέθη τοῦ περιέργου τούτου φαινομένου.

Η ΕΠΙΦΑΝΕΙΑ ΤΟΥ ΠΕΚΙΝΟΥ

Ἐν τῇ εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπιστημῶν ὑποβληθείσῃ ἐκθέσει αὐτοῦ, ὁ κ. Φλεριελ, προϊστάμενος τῆς εἰς Πεκίνον ἀποσταλείσης γαλλικῆς ἐπιτροπῆς πρὸς παρατήρησιν τῆς διαβάσεως τῆς Ἀφροδίτης διὰ τοῦ ἡλίου, γράφει τὰ ἐπόμενα περὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς πόλεως ἐκείνης·

«Κατὰ τοὺς δύο μῆνας τῆς καταναγκαστικῆς ἀργίας, οὓς διήγομεν ἕνεκα τοῦ ἀποκλεισμοῦ ἐκ τῶν παγετῶν τοῦ ποταμοῦ Πειχῶ, ὁ κ. Λαπιὲ ἠδυνήθη νὰ καταρτίσῃ ἀκριβὲς διάγραμμα τῆς πόλεως.

Τὸ ἔργον τοῦτο, εὐχερέστατον ἐν Εὐρώπῃ, ἐν Πεκίνῳ ἀπῆτησε μεγίστην περίσκεψιν καὶ ἐπιδειξίτητα. Μόλις καὶ μετὰ βίας ὁ κ. Λαπιὲ ἠδυνήθη ν' ἀποπερατώσῃ τὸ ἔργον του πληρῶν τὸς φύλακας τῶν τειχῶν καὶ ἀποκρύπτων τὰ ἐργαλεῖα αὐτοῦ.

Τὴν ἀκρίβειαν δὲ τῶν καταμετρήσεων κατωρθώσαμεν νὰ βεβαιώσωμεν δι' ἀποκλεισιομέτρων καὶ τινων ἄλλων ἀστρονομικῶν παρατηρήσεων.

Ἐκ τοῦ διαγράμματος τοῦ κ. Λαπιὲ προκύπτει ὅτι τὸ Πεκίνον (ἡ ταταρικὴ καὶ ἡ σινικὴ πόλις ὁμοῦ) ἔχει μῆκος 8473 μέτρων κατὰ βορειομεσημβρινὴν διεύθυνσιν, καὶ μέσον πλάτος 7000 μέτρων.

Τὸ τεῖχος, περιβάλλον ἅπασαν τὴν πόλιν ἄνευ διακοπῆς, ἔχει περιφέρειαν 33 χιλιομέτρων, ὕψος δὲ 13 μέτρων καὶ πλάτος 15' εἰς ἀπόστασιν 100 μέτρων ἀπ' ἀλλήλων ἐγείρονται προμαχῶνες ἄλλοι μὲν 12 μέτρων ὕψους ἐπὶ 12 πλάτους, ἄλλοι δὲ 25 ἐπὶ 25.